

Pomorskie gospodarstwa rolne na podstawie badań PL FADN

Badania rachunkowości rolnej gospodarstw rolnych w ramach systemu PL FADN umożliwiają wgląd w sytuację produkcyjno-finansową towarowych gospodarstw rolnych. Szczególnie interesujących informacji dostarcza analiza danych gospodarstw gromadzących dane rachunkowe nieprzerwanie przez dłuższy okres czasu. Przedstawiona analiza przeprowadzona jest w oparciu o dane rachunkowe gospodarstw z woj. pomorskiego nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2010-2015. Gospodarstw takich było 350 (tabela 1).

Z przedstawionej tabeli wynika, że:

1. W woj. pomorskim najwięcej gospodarstw kontynuujących prowadzenie rachunkowości występuje w grupie gospodarstw niewyspecjalizowanych – „mieszane”, a następnie w grupie gospodarstw wyspecjalizowanych w uprawach polowych.
2. Ze względu na procedury FADN, pozwalające przedstawiać dane średnie z grup zawierających minimum 15 gospodarstw, analizą nie można objąć gospodarstw z grup: uprawy ogrodnicze, uprawy trwałe oraz zwierzęta trawożerne.
3. Obserwacja liczebności gospodarstw w poszczególnych grupach wskazuje na występowanie migracji gospodarstw między grupami specjalizacji, tzn. zmienia się struktura produkcji gospodarstw w kolejnych latach badań.
 - W wartościach bezwzględnych, największy i systematycznie postępujący ubytek liczby gospodarstw następował w grupie gospodarstw niewyspecjalizowanych (mieszane). Liczebność tej grupy w analizowanym okresie zmniejszyła się o ponad 18%.
 - Z drugiej strony, wzrastała liczba gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji polowej. W tej grupie, w badanym okresie, nastąpił wzrost liczebności o prawie 18%.

- W ujęciu procentowym największy wzrost liczebności – o 50%, nastąpił w grupie gospodarstw „trawożernih” – wyspecjalizowanych w produkcji bydła opasowego.
- O ponad 12% zwiększyła się także grupa gospodarstw wyspecjalizowanych w hodowli krów mlecznych.
- Najmniej podatna na zmiany struktury produkcji była grupa gospodarstw wyspecjalizowana w produkcji zwierząt ziarnożernih (w warunkach woj. pomorskiego – głównie trzody chlewnej).

Przedstawione dane świadczą o tym, że decyzje zarządzających gospodarstwami o kierunku produkcji nie mają charakteru stałego. Są one modyfikowane w zależności od sytuacji rynkowej i oceny tej sytuacji przez zarządzających.

Wyniki produkcyjne

Analiza wyników produkcyjnych wskazuje na zróżnicowanie sytuacji w zakresie kształtowania się wartości produkcji, kosztów i dochodowości, między poszczególnymi grupami gospodarstw.

Najwyższą wartość produkcji ogółem osiągnęły gospodarstwa z grupy „zwierzęta ziarnożerne” i „uprawy

Tabela 1.

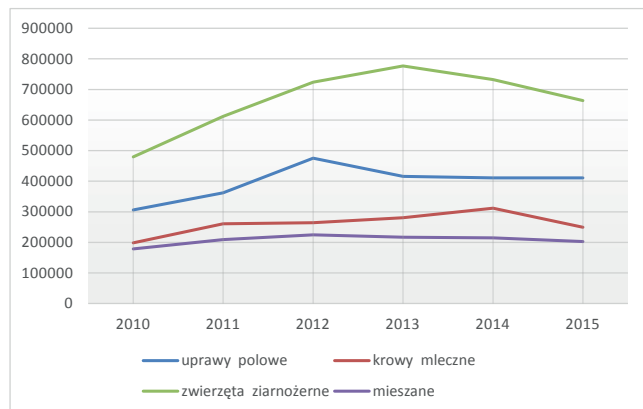
Grupowanie gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2010-2015 wg specjalizacji

Wyszczególnienie	Uprawy polowe	Uprawy ogrodnicze	Uprawy trwałe	Krowy mleczne	Zwierzęta trawożerne	Zwierzęta ziarnożerne	Mieszane
2010	89	4	3	57	12	25	160
2011	92	3	3	56	12	22	162
2012	93	4	3	61	15	23	151
2013	101	4	3	62	13	25	142
2014	106	4	3	60	14	25	138
2015	105	4	2	64	18	26	131

polowe. W grupie gospodarstw „zwierzęta ziarnożerne” najwyższą wartość produkcji w analizowanym okresie osiągnięto w 2013 r. W gospodarstwach z grupy „uprawy polowe”, szczyt ten wystąpił w 2012 r., a w grupie „krowy mleczne” w 2014 r.

Wykres 1.

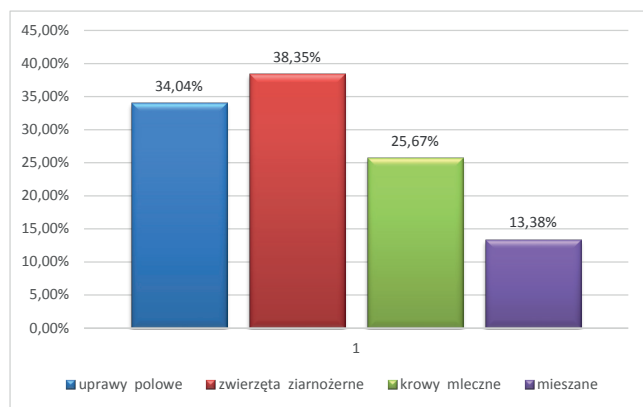
Wartość produkcji ogółem w zł

Wartość produkcji w roku 2015 we wszystkich analizowanych grupach była wyższa od osiągniętej w 2010 roku. Jednak w stosunku do wartości produkcji w roku 2014, we wszystkich grupach, za wyjątkiem „uprawy polowe” zanotowano regres.

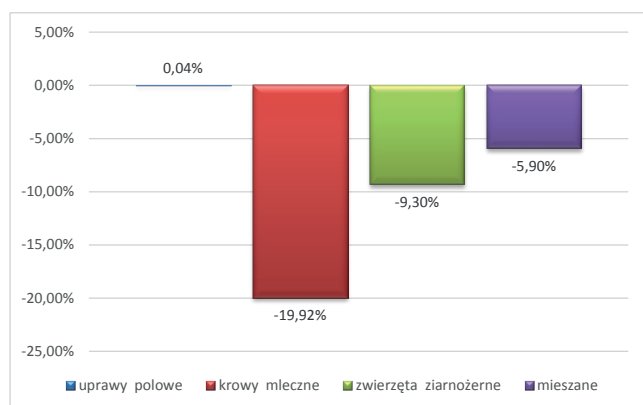
Wykres 2.

Zmiana wartości produkcji w % (2010-2015)

Wykres 3.

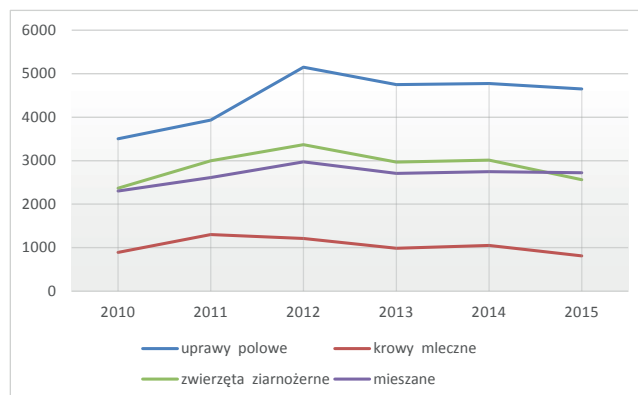
Zmiana wartości produkcji w % (2014-2015)

Na kształtowanie się wartości produkcji ogółem miała wpływ dynamiczna sytuacja w zakresie zarówno produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej.

Wykres 4.

Wartość produkcji roślinnej w zł/ha

Wartość produkcji roślinnej w przeliczeniu na ha, od roku 2012, w którym osiągnięto poziom maksymalny, systematycznie spada.

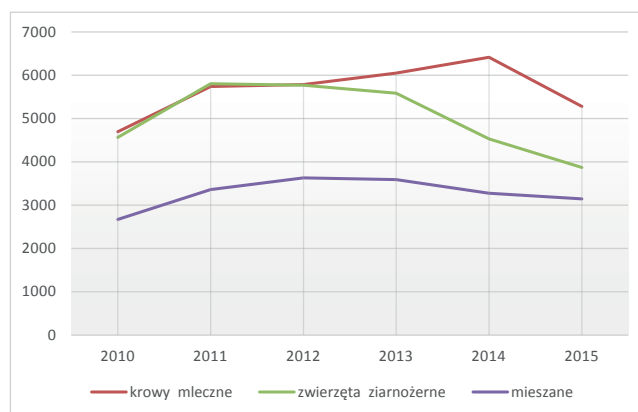
W przypadku wartości produkcji zwierzęcej, w przeliczeniu na sztukę przeliczeniową, sytuacja jest bardziej zróżnicowana i zależna od typu gospodarstwa. W grupie zwierząt ziarnożernych maksymalna wartość produkcji, w analizowanym okresie, osiągnięta została w 2011 roku. Lata 2012-2013 to okres nieznacznego obniżania się wartości produkcji w tej grupie produkcyjnej. Natomiast w latach 2014-2015 nastąpił gwałtowny spadek wartości produkcji – o 14,6%.

W gospodarstwach mleczarskich wartość produkcji wzrastała do roku 2014, ale w roku 2015 uległa gwałtownemu obniżeniu o prawie 18%.

W gospodarstwach niewyspecjalizowanych wartość produkcji zwierzęcej wzrastała do roku 2012, a następnie ulegała stopniowemu obniżaniu.

Wykres 5.

Wartość produkcji zwierzęcej na 1 LU w zł

Koszty produkcji

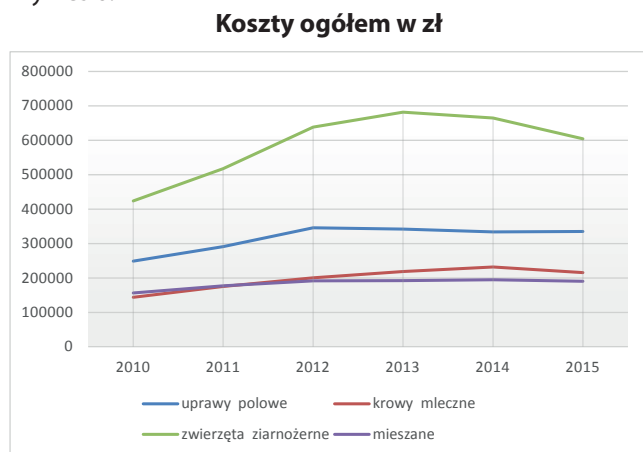
Wykresy dotyczące kosztów ogółem mają bardzo podobny przebieg do wykresów przedstawiających wartość produkcji ogółem.

W grupie „zwierzęta ziarnożerne” – maksymalny poziom kosztów wystąpił w 2013 roku. W grupie „uprawy polowe” – w 2012 roku, natomiast w grupie „krowy mleczne” w 2014 roku.

Mimo podobieństwa przebiegu zmian, w przypadku wartości produkcji i wartości kosztów, w każdym z analizowanych lat dynamika wzrostu kosztów była wyższa od dynamiki wzrostu produkcji:

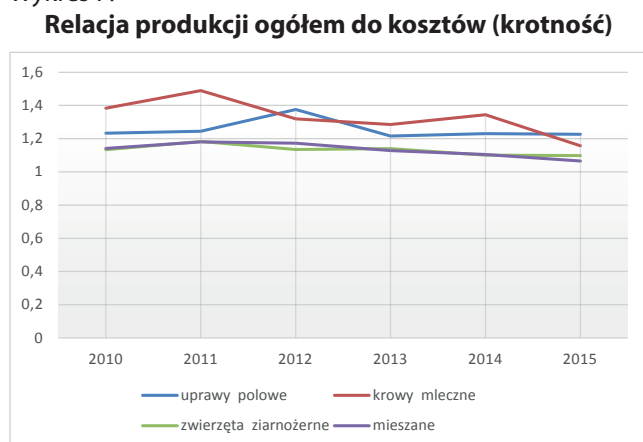
- w okresach wzrostów - wzrost kosztów był wyższy od wzrostu produkcji,
- w okresach spadków - spadek kosztów był mniejszy od spadku produkcji.

Wykres 6.

W efekcie relacja produkcji ogółem do kosztów ogółem ulegała systematycznemu pogorszeniu.

Wykres 7.

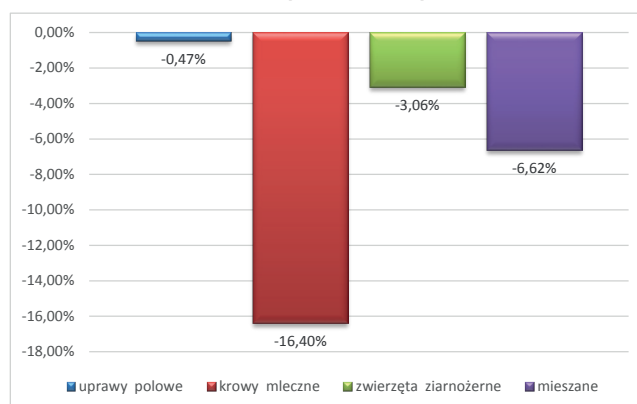

W stosunku do roku 2010 w roku 2015 była gorsza od 0,47% w grupie gospodarstw „uprawy polowe” do 16,40% w grupie „krowy mleczne”.

Wykres 8.

Zmiana relacji produkcji ogółem do kosztów w % (2010-2015)

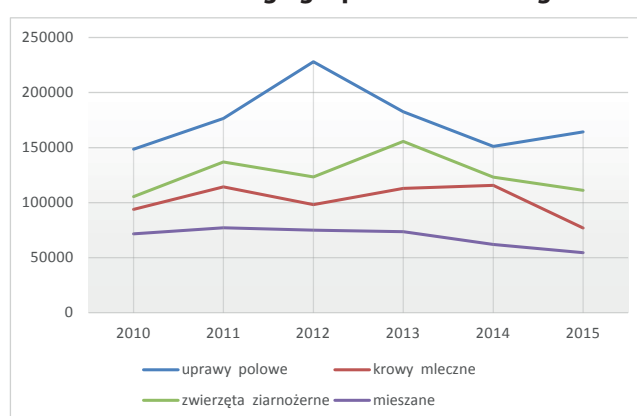

Dochód rolniczy

Dochód rolniczy, jako kategoria pochodna od wzajemnych relacji wartości produkcji i kosztów, uzupełniona wpływem dotacji do działalności operacyjnej, kształtuje się w sposób odmienny w poszczególnych typach gospodarstw.

Wykres 9.

Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w zł

Najwyższy dochód rolniczy, w analizowanym okresie, osiągały gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych. W tym przypadku maksymalny poziom dochodu został osiągnięty w 2012 roku. Po spadkach w latach 2013-2014, w roku 2015 zanotowano 8,7% wzrost dochodu, w stosunku do osiągniętego w roku 2014.

Gospodarstwa w grupie „zwierzęta ziarnożerne” maksymalny poziom dochodu osiągnęły w 2013 roku. Dwa kolejne lata charakteryzowały się dużymi spadkami.

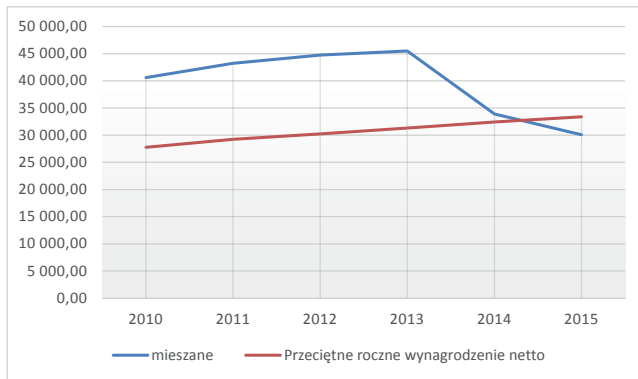
Gospodarstwa mleczarskie maksymalny dochód rolniczy osiągnęły w roku 2014. Dochód z roku 2015 był prawie o 33,5% niższy niż rok wcześniej. W przypadku tej grupy, dochód w roku 2015 był także niższy od osiągniętego w 2010 roku – o prawie 18%.

Gospodarstwa z grupy „mieszane” najwyższy poziom dochodu rolniczego zanotowały w 2011 roku. O tego roku notowano systematyczny spadek dochodu. Dochód w roku 2015 był prawie o 24% niższy od

osiągniętego w 2010 roku. Średnio w grupie gospodarstwa „mieszane” dochód rolniczy na jednego pełnozatrudnionego był w 2015 roku niższy od średniej płacy netto w działach pozarolniczych. Sytuacja taka, w okresie objętym analizą, wystąpiła po raz pierwszy.

Wykres 10.

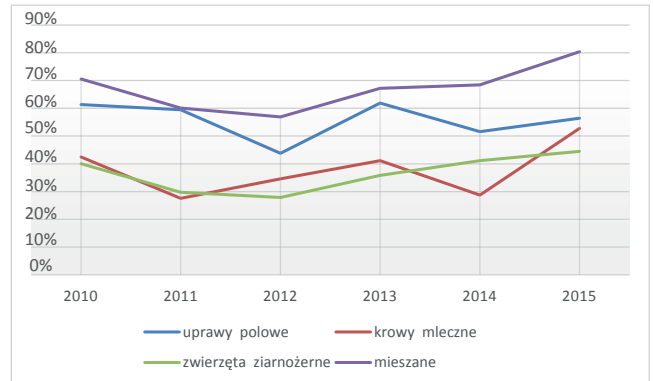
Dochód rolniczy na pełnozatrudnionego w grupie „mieszane” a przeciętne roczne wynagrodzenie netto w działach pozarolniczych, w zł

Dochód rolniczy w ostatnim okresie w wysokim stopniu stabilizowany był dotacjami do działalności operacyjnej. W przypadku gospodarstw z grupy „mieszane” udział dotacji w dochodzie rolniczym w roku 2015 przekroczył 80%.

Wykres 11.

Udział dotacji bezpośrednich w dochodzie rolniczym

Daniel Roszak